

Литовченко Віктор
к.філос.н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

ОСВІТЯНСЬКА СПІЛЬНОТА В БОРОТЬБІ ПРОТИ ФЕЙКІВ

Із 2014 року Україна веде збройну боротьбу із Російською Федерацією виборюючи собі місце в цивілізованій європейській спільноті. Одним із засобів якими користується РФ у протистоянні із Україною є поширення так званих «фейків» через різного роду ЗМІ та спільноти у мережі Інтернет. Фейки стали обов'язковим елементом антиукраїнської риторики наслідком якої маємо дестабілізацію суспільно-політичної ситуації в країні, численні випадки соціальної напруги в середовищі українців, дискредитацію України на міжнародній арені. За такого стану речей українська освіта має активно включитися в боротьбу із агресором й докласти максимум зусиль задля нейтралізації фейкової інформації на населення та імідж України.

Фейк у широкому сенсі (з урахуванням направленості на шкоду національній безпеці) – це поширення в Інтернет-мережі, засобах масової інформації чи в будь-який інший спосіб у довільній формі актуальних в даний проміжок часу для конкретної спільноти відомостей/даних про події, факти, обставини які не відбувалися, частково правдивої інформації чи її розповсюдження крізь призму суб'єктивізму, що, за певних умов, може негативно вплинути на розвиток внутрішньо чи зовнішньополітичних процесів та зашкодити міжнародному іміджеві держави [1, 110]. Враховуючи той факт, що значний масив російських фейків припадає на українське суспільство, то активну боротьбу із останніми мають взяти передусім викладачі соціально-гуманітарних дисциплін.

Звернемося до конкретних прикладів. Одним із найпопулярніших фейків, які використовувала РФ проти України це закон про мову. Останній подавався пропагандистськими каналами РФ як насильницький «закон о тотальной украинизации». І хоча поверхневої верифікації даного закону було б достатньо, щоб зрозуміти неправдивість даної інформації, фейкового меседжу було достатньо, щоб звинуватити Україну в радикальному націоналізмі.

Фейк «про спільне, братнє походження українського та російського народів» активно постулювався главами РПЦ та УПЦ МП навіть із початком російського вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року на офіційних сторінках організацій. Про які родинні стосунки може йти мова коли брат йде вбивати брата? Вже сама апеляція до здорового глузду здатна б зруйнувати фейк про братерство, але виявляється не все так просто.

Одним із найсучасніших є фейк «Україна планувала напасти на Крим» який посилювався зображенням медалі із написом «За взяття Криму».

Найпростіший лінгвістичний аналіз дозволив викрити брехливу інформацію. Зокрема, Україна назвала б медаль не «За взяття Криму», а «За звільнення Криму». Президент підписує в такому випадку не «наказ», а «указ». У підписі – примітивна помилка: «В. А. Зеленський». Але українською правильно: «В. О. Зеленський» – Володимир Олександрович, а не «Александрович» [2].

Масив фейкової інформації надзвичайно об'ємний, а, отже, може активно впливати на суспільну думку. Щоб знівелювати його негативний вплив необхідно підвищувати рівень медіа грамотності кожного із нас, а особливо молодь. Перебуваючи досить тривалий час в інформаційному полі молоді люди, в переважній більшості, не здатні оперативно перевірити інформацію, адекватно зреагувати на неї і в підсумку самим стати джерелом для поширення шкідливої інформації, паніки.

За умов активного протистояння ЗСУ військам РФ освітянська спільнота має відкрити свій фронт боротьби із окупантами, зокрема, у боротьбі з різного роду фейками. Безумовно, протидія фейкам є безпосередньою функцією спеціальних служб, але активна підтримка даній протидії може вестися й вчителями/викладачами шкіл, закладів вищої освіти в контексті вивчення соціально-гуманітарних дисциплін. Подібний підхід не вимагає додаткового фінансування (хоча й можливе читання відповідних спецкурсів), а лише посилення певних акцентів на проблемних питаннях мови, історії, правознавства, соціології та ін. Лише впевненість у своїх знаннях, стійких переконаннях та критичне мислення дозволять якісно протистояти дезінформації в соціальних медіа і традиційних ЗМІ.

Вважаємо, що зазначена у заголовкові тема дискусії не втратить актуальності з часом. Оволодіння в сучасних умовах ефективними засобами захисту від різного роду фейків є одним із пріоритетних напрямів забезпечення національної безпеки в інформаційній сфері. Освітянська спільнота має стати частиною державної інформаційної політики у сфері інформаційної безпеки, включатися в офіційні механізми протидії антиукраїнській пропаганді.

Список використаних джерел

1. Черниш Р.Ф. Фейк як один із інструментів негативного впливу на національну безпеку України в умовах ведення гібридної війни. Часопис Київського університету права. 2019. № 2. С. 109-114.
2. Війна Росії проти України: спростовуємо фейки – «вбитий найманець ожив» і «Єйськ став Херсоном». URL: https://24tv.ua/viyna-rosiyi-proti-ukrayini-sprostovuyemo-feyki-vzyattya-krimu_n1918327 (дата звернення: 26.04.2022).
3. Громова Н. Формування медіакомпетентності майбутнього вчителя-словесника в курсі «Методика навчання української мови». Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал / МОН України, Сумський державний педагогічний ун-т ім. А.С.Макаренка. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2020. № 8 (102). С. 119–130.